

Täysistunto

Torstai 23.2.2023 klo 16.00—20.24

12. Hallituksen esitys eduskunnalle takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä sekä sähköenergialaskujen maksuaikojen pidennystä koskevaksi väliaikaiseksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 324/2022 vp
Toimenpidealoite TPA 132/2022 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 50/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 50/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Mennään yleiskeskusteluun. — Ja edustaja Reijonen.

Keskustelu

18.40 **Minna Reijonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Nyt käsittelemme sähkölaskuja ja laskuajan pidennystä ja sitä, että ihmisille saataisiin näitä hyvityksiä näistä sähköistä. On ihan tärkeitä, että näitä huomioidaan. Monet ihmiset ovat aika vaikeuksissa sähkölaskujensa kanssa. Mutta kuitenkin haluaisin muistuttaa myös siitä, että ihmisiä neuvottaisiin, mitenkä näitä haetaan. Ainakin nyt tuntuu, että monelle on hyvin epäselvää, mitenkä niitä haetaan ja mistä haetaan, ja ohjeita ei oikein löydy. No, netistä löytyy, mutta kaikilla ei sitä nettiä välttämättä ole. On hirveän tärkeä huomioida myös ne ihmiset, joilla ei ole sitä nettiä. Olisi ihan hieno asia, jos vaikka sähkölaskun mukana saataisiin semmoinen ihan yksinkertainen ohje siitä, että mistä haetaan näitä tukia ja muita.

Tämmöistä otinkin esille täällä istunnossa kerran. Taisin tehdä ministerille kirjallisen kysymyksenkin tästä asiasta, ja sain vastauksen, jossa ei ihan kokonaan tyrmätty sitä ajatusta ja että se olisi varmasti ihan hyvä, mutta ministeri taisi esittää siinä semmoisen kommentin, että kun niitä sähköyhtiöitä on kuitenkin niin paljon, niin se on hankala semmoista ohjetta laittaa, mutta eihän se käytännössä hankalaa olisi. Sehän riittäisi, että sen yhden ohjeen tekisi ja vaikka sähköisesti laittaisi sähköyhtiöille, ja sen voisi laittaa sen laskun mukana menemään. Se ainakin helpottaisi ihmisiä tietämään, mikä tämä hyvitys on ja mitenkä sitä haetaan. Toivoisin, että kiinnitettäisiin huomiota siihen, että kaikki ihmiset pystyisivät hakemaan ja ne osaisivat hakea, kenellä on oikeus näihin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Följande ledamot Lofström.

18.42 **Mats Lofström r:** Ärade herr talman! Förslaget om retroaktivt elstöd hör indirekt ihop med ett annat förslag, förslaget om temporär windfall-skatt på elproducenter och elhandelsbolag. Det går att rikta befogad kritik mot beredningen av lagförslagen, då man inte

Pöytäkirjan asiakohta PTK 174/2022 vp

i beredningen tillräckligt tagit ställning till om lagförslagen är rikets eller Ålands behörighet enligt självstyrelselagen. Man har bara konstaterat att den saken kompletteras i riksdagen. Problemet är bara att så inte kan ske. Riksdagen har inte befogenheter att avgöra behörigheten mellan riket och Åland ifall man inte löst dem i beredningsskedet i samförstånd. Enbart högsta domstolen har rätt att avgöra behörighetstvister, och det tar tid. Därför måste man undvika att situationer som denna uppstår. Åländska hushåll vet nu inte om det här kommer gälla på Åland eller inte, och lagen säger inte något direkt om det heller, utan det kommer vara öppet för tolkning.

Ärade talman! I frågan om windfall-skatt hävdar Ålands landskapsregering att det är åländsk behörighet, medan finansministeriet utgått ifrån att det är rikets behörighet. Ministeriet har begärt om ett utlåtande av Ålandsdelegationen, som med långa tänder säger att det är rikets behörighet, men att tolkningsutrymme finns. Ålandsdelegationens utlåtande är dock inte bindande.

I grundlagsutskottets höranden om frågan kom åsikten fram, av bland andra professor Olli Mäenpää, att det är åländsk behörighet. Ålands landskapsregering har gett ett eget lagförslag till Ålands lagting och senare i år kommer vi veta om det kommer godkännas av lagtinget och om man kommer behöva testa den här behörigheten i högsta domstolen. Om högsta domstolen kommer till att det är åländsk behörighet så blir det inget problem. Då är det logiskt att windfall-skatten tas ut av Åland, av åländska producenter och elbolag, och att inget elstöd ges till åländska hushåll enligt den här propositionen, utan att det blir Åland själv som kommer att hantera också den saken.

Problemet är om det inte är åländsk behörighet. I så fall kommer windfall-skatten tas ut på Åland. I så fall blir det också orimligt om inte åländska hushåll kompenseras via detta elstöd, men nog får bekosta stödet via en windfall-skatt som i värsta fall leder till att elbolagen kommer behöva höja priserna för att ha råd att betala den extra temporära skatten. En sådan situation får inte uppstå. Det här har jag också diskuterat med finansminister Annika Saarikko, som är av helt samma åsikt. Problemet är bara att denna regering och riksdag inte sitter kvar då de här sakerna blir klargjorda och grundlagsutskottet har inte heller möjlighet att slå fast vad som gäller, eftersom riksdagen i så fall skulle överträda behörigheten som finns i självstyrelselagen. Ja, ni hör vilken soppa det här är.

Ärade talman! Grundlagsutskottet har granskat propositionens förhållande till Ålands självstyrelse. Utskottet har beklagat att propositionen lämnades innan Ålandsdelegationen och landskapets yttranden blev tillgängliga för lagberedningen. Grundlagsutskottet pekar också på sambandet mellan den nu aktuella propositionen och den tidigare propositionen om windfall-skatt som också behandlats i grundlagsutskottet. Utskottet betonar vikten av ett gott samarbete mellan riket och landskapet Åland i frågan.

Ärade talman! Det här är så starkt som grundlagsutskottet bara kan slå fast vår linje i det här ärendet, och jag betonar att man behöver följa med detta noga ifall det är så att man senare i år slår fast att windfall-skatten är rikets behörighet. I så fall måste detta elstöd också gälla på Åland för att inte skapa en orättvisa, att man betalar ett stöd som man inte får ta del av eftersom arbets- och näringsministeriet haft en bedömning att stödet är åländsk behörighet — en tolkning Ålandsdelegationen också stöder. Men så blir det då man bedömer dessa lagförslag separat, fastän de hör ihop, och därför betonar grundlagsutskottet just att de hör ihop, så att nästa regering och riksdag följer med detta ärende så att det blir rättvist oavsett vems behörighet högsta domstolen kanske slutligen kommer till att det är. Dessutom måste man försöka undvika å det yttersta att den här typens situationer uppkommer på

Pöytäkirjan asiakohta PTK 174/2022 vp

nytt, eftersom det blir rättsosäkert då man inte tydligt kan säga vad som gäller trots att riksdagen godkänner en lag.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tack. — Kan vi få tolkning?

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Peltokangas poissa. — Edustaja Kiviranta.

18.52 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Meillä tätä sähkötukea jaetaan nyt aika monella eri tavalla: on alennettu arvonlisäverokanta, on kotitalousvähennys — kotitalousvähennykseen upotettu sähköosuus siis — on sitten myöskin Kelan sähkötuki, nyt tämä takautuva kertakorvaus ja sitten on vielä erikseen maatalouden sähkötuki. Kilpailu- ja kuluttajaviraston pääekonomisti Jan Jääskeläinen on kiinnittänyt huomiota muun muassa Helsingin Sanomissa tähän aikamoiseen monimutkaisuuteen ja siihen, että varmaan kenelläkään ei ole käsitystä siitä, mitä nämä yhteenlaskettuna merkitsevät, mikä se yhteenlaskettu vaikutus on.

Näistä eri muodoista varmaan tämä kertahyvitys on sikäli erinomainen, että se on näistä kaikkein vähiten byrokraattinen, kun tämä tuki maksetaan energiayhtiölle ja energiayhtiö ottaa sen sitten laskussa huomioon kerta-alennuksena. Siinä mielessä tätä nyt käsittelyssä olevaa esitystä voi pitää ansiokkaana.

Kaiken kaikkiaan tietysti hallitus on ollut anteliaisuudessaan ja monivaihtoehtoisuudessaan hyvin sähkönkäyttäjävällyinen, ja siinä mielessä ei voi kuin kehua hallituksen toimia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Reijonen.

18.54 **Minna Reijonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Tosiaan nyt käsittelemme näitä sähkötukia, mistä ihmiset saavat vähän apua, kun sähkölaskut ovat niin valtavia. Talousvaliokunnassa näitä on käsitelty, ja paljonkin on käsitelty, mutta pitää nyt ajatella, että jos tämä jatkuu tällä tavalla, niin eihän se näin voi olla, että sitten jatkossakin näitä tukia tulee jatkuvasti ja sähkön hinta pysyy korkeana ja ei sähkön tuotantokustannuksiakaan alenneta.

Tässä nousi esille, että hallitus on toiminut niin kuin mallikkaasti, mutta haluan nyt nostaa esille, että kun talousvaliokunta käsittelee näitä asioita, niin siellä kyllä ne energiaasiatkin nousevat kovasti esille, ja se energian saaminen vaikuttaa sähkön hintoihin. Esimerkiksi tänä päivänä talousvaliokunnassa oli semmoinen merkillinen episodi, kun siellä käsiteltiin kansalaisaloitetta Turve uusiutuvaksi. No, tämä oli pöydällä, ja sitten mietittiin, minä päivänä nyt jatketaan tätä asiaa, kun tämä on oikeasti akuutti ja vaikuttaa sähkön hintoihinkin, että saataisiin turpeelle vähän enemmän imagoa ja tällä tavalla esille sitä asiaa. Ja kuinka ollakaan, talousvaliokunta äänesti siitä Turve uusiutuvaksi -kansalaisaloitteesta, ja luvuin kahdeksan—seitsemän talousvaliokunta sitten päätti, että tämä lykätäänkin vaalien jälkeen. Ajatella, että tämä kansalaisaloite, jossa halutaan turve uusiutuvaksi, lykätäänkin vaalien jälkeen. On se tosi merkillistä.

Kyllä perussuomalaiset puolustavat turvetuottajia ja turvetuotantoa. Sillä just saadaan nämä sähkölaskutkin alas, ja ei tarvitse enää tukia välttämättä ihmisille niin myöntää. Toi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 174/2022 vp

von, että myös tämä turveasia otetaan huomioon, koska se vaikuttaa nimenomaan just sähkön hintaan ja näihin sähkötukiin, mitä joutuu valtio maksamaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Savio.

18.55 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on siis hallituksen esitys sähköhyvitykseksi kalliiden sähkölaskujen kanssa kamppaileville suomalaisille. On hyvä, että yhteiskunta tukee kotitalouksia tässä varsin poikkeuksellisessa tilanteessa. Sähkö on välttämätön perushyödyke, ja ihmisillä on oltava käytössään kohtuuhintaista sähköä asumisen ja elämisen perustarpeisiin. Tämän esityksen vastakappaleena ja rahoituksen lähteenä toimii siis energiayhtiöiden ylisuurille voitoille säädettävä windfall-vero, joka myös on käsiteltyssä myöhemmin tässä täysistunnossa.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen sähkötukiesitys on siis tarpeellinen, mutta olisi ollut kuitenkin hyvä, jos sitä olisi ryhdytty valmistelemaan huomattavasti aiemmin, kuten perussuomalaiset esittivät jo viime kesänä. Silloin ilmassa oli olemassa selkeät merkit sähkön hinnan rajusta kallistumisesta, mutta hallitus ei silloin reagoinut. Nyt tämä uudistus siis tehtiin, mutta se valmisteltiin kuitenkin kiireessä, mikä on johtanut osaltaan sähköhyvityksen monimutkaiseen laskutapaan. Saadun lausuntopalautteen perusteella voikin käydä niin, että sähköhyvityksen toteutus ontuu käytännössä ja sen toimeenpano ja aikataulukin käytännön syistä riippuu esimerkiksi energiayhtiöiden tietojärjestelmistä ja siitä, miten nopeasti ne saadaan tähän uuteen järjestelmään määritettyä.

Arvoisa puhemies! Myös kansalaisten epätietoisuus tuen laskutavasta ja määrästä on huomattavan suuri, ja voikin olla, että sähköhyvityksen virheistä ilmoittaminen, jos virheitä tapahtuu, voi olla kuluttajilla aika korkean kynnyksen takana.

Arvoisa puhemies! Tästä väliaikaiseksi suunnitellusta ja esitetystä lainsäädännöstä huolimatta on kuitenkin niin, että moni viime syksynä pitkiä ja kalliita määräaikaista sähkösopimuksia tehnyt ihminen on edelleen huolissaan taloudellisesta pärjäämisestään. Osa heistä teki hermostuneena, voi jopa sanoa paniikissakin, pitkän sopimuksen yli 40 sentin kilowattituntihintaisesta sähköstä, kun olivat julkisuudessa kuulleet arvioita sähkön hinnan kiihtyvistä noususta. Nyt sähkön hinta on lähtenyt laskuun, mikä on tietenkin hyvä asia, mutta nämä ihmiset, jotka ovat tehneet pitkiä ja kalliita määräaikaista sopimuksia, katuvat nyt tätä päätöstä ja maksavat kovia sähkölaskuja vielä pitkään.

Arvoisa puhemies! Totean lopuksi, että ymmärrän hyvin, että määräaikaisen sopimuksen on tarkoitus velvoittaa kumpaakin osapuolta, mutta mielestäni lainsäätäjän olisi kuitenkin hyvä pohtia, olisiko näistä pitkistä sähkösopimuksista irtaantuminen jatkossa mahdollista kohtuullista sopimussakkoa vastaan.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 324/2022 vp sisältyvien 1.-5. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.